

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ОФИЦІАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

61.

KURYER WILENSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна, ВТОРНИКЪ, 7-го Августа — 1845 — Wilno WTOREK, 7-go Sierpnia.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Сѣнктпетербургъ, 2 Августа.

Высочайшими Грамотами, 1-го Июля, Всемилостивѣйше пожалованы Кавалерами Ордена Св. Александра Невскаго, Двора Его Императорскаго Величества Гофмейстеръ Графъ Вѣльгорскій и Тайный Совѣтникъ, Сенаторъ Князь Оболенскій, въ награду отлична ревностнаго и усерднаго служенія въ званіи Почетныхъ Опекуновъ Опекунскихъ Совѣтовъ, первый С. Петербургскаго, а второй Московскаго.

— Высочайшею Грамотою, того же числа, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ ордена Св. Станислава 1-й степени, Директоръ Александровскаго Брестскаго Кадетскаго Корпуса, Генераль-Маіоръ Гельмерсенъ.

— Г. Министръ Народнаго Просвѣщенія съ Высочайшаго соизволенія отъѣзжаетъ изъ столицы, и управленіе Министерствомъ Народнаго Просвѣщенія, на время его отсутствія, Государю Императору благоурядно было возложить на Товарища Министра Народнаго Просвѣщенія, Сенатора Князя Ширинскаго-Шихматова.

Извѣстія съ Кавказа.

Копія съ отношенія Главнокомандующаго Отдѣльныхъ Кавказскихъ Корпусовъ къ Военному Министру, отъ 26-го Июня 1845 года.

Я имѣю честь сообщить Вашему Сіятельству, въ отзвѣвъ отъ 19-го Июля, что въ ожиданіи прибытія изъ Евгениевскаго укрѣпленія транспорта съ необходимыми запасами, останусь еще нѣкоторое время въ Андїи.

Транспортъ этотъ пришелъ и 20 го числа люди удовлетворены провіантомъ, хотя въ меньшемъ протѣиву моего ожиданія количествѣ, потому что сухой доставлено было сюда почти одною третью мѣсте, нежели сколько выслано съ мѣста. Это произошло отъ упали въ пути многихъ Черводарскихъ лошадей, крайне изнуренныхъ скуднымъ подножнымъ кормомъ и трудностями похода по болотистымъ или скалистымъ горнымъ дорогамъ.

Съ того времени, какъ послѣ дѣла 14 го Июня скопище Горцевъ, подъ личнымъ предводительствомъ Шамилля, выбито нами изъ сильной позиціи и бѣгеремъ между сел. Андїи и Гогатъ, различнаго состава наблюдательныя непріятельскіе отряды появлялись по временамъ на высотахъ, ограждающихъ со всѣхъ

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St. Petersburg, 2 go Sierpnia.

Przez Najwyższe Dyplomata, 1-go Lipca, Najłaskawiej mianowani Kawalerami Orderu Sw. Alexandra Newskiego, Mistrz Dworu Jego Cesarskiej Mości Hrabia Wielhorski, i Radzca Tajny, Senator Xiążę Obolenski, w nagrodę odznaczającęj się gorliwością służby w obowiązku Honorowych Kuratorów Rad Opiekunecznych, piérwszy St. Petersburgskiej, drugi zaś Moskiewskiej.

— Przez Najwyższy Dyplomat, tejże daty, Najłaskawiej mianowany Kawalerem Orderu Sw. Stanisława 1-jej klasy, Dyrektor Alexandrowskiego Brzeskiego Korpusu Kadetów, Jeneral Major Helmersen.

— P. Minister Narodowego Oświecenia, za Najwyższem zezwoleniem wyjechał ze stolicy, zarząd zaś Ministerium Narodowego Oświecenia, przez czas jego nieobecności, Jego Cesarska Mość powierzył raeczył Towarzyszowi Ministra Narodowego Oświecenia, Senatorowi Xięciu Szyryńskiemu-Szychmatowowi.

WIADOMOŚCI Z KAUKAZU.

Kopia odzwuy Głównodowodzącego O. d. z. l. nym Kaukazkim Korpusem do Ministra Wojny, z d. 26 Czerwca 1845 roku.

Miałem zaszczyt zawiadomic Waszą Xiążęcą Mość odezwą z d. 19 Czerwca, że w oczekiwaniu przybycia z Eugenjewskiej warowni transportu z neodbitcie potrzebnymi zapasami, pozostanę jeszcze czas jakiś w Андїи.

Transport ten nadeiagnął, i 20 b. m. żołnierze dostali prowiant, lubo w mniejszej niż miałem ilości, albowiem sucharów przywieziono prawie o $\frac{1}{3}$ mniej niż z miejsc wyprawiono. Było to skutkiem upadku w drodze wielu czerwodarskich koni, znużonych niedostatkami paszy i trudnościami pochodu po błotnistych lub skalistych drogach.

Od czasu, jak po bitwie 14 Czerwca, banda Góralów, pod osobistym dowództwem Szamilla, wyparta była z mocnego stanowiska i uciekła na grzbiet Azal, a wojska rozłożyły się obozem między wsiami Андїи i Gogal, rozmaite nieprzyjacielskie oddziały zjawiały się różnocozasowie na wyniosłościach, opasujących ze wszech stron Андїя. Dnia 18 Czerwca, bandy liczniejsze niż zwykle, i z kilku chorąg-

сторонъ Андю. 18-го числа, толпы многочисленнѣе обыкновеннаго и съ нѣсколькими значками тянулись вдоль по возвышенному хребту Азаль, въ виду нашего сбирались въ кучки и производили ружейные залпы, какъ бы въ знакъ торжества. — 19-го Юня, толпы на означенныхъ высотахъ не уменьшились, а потому, имѣя постоянно въ виду Высочайшую волю, чтобы стараться настигнуть скопища Горцевъ, а буде возможно разбить и разсѣять оныя, я приказалъ оставить, подѣ начальствомъ Генераль-Лейтенанта *Клюки-фонъ Клугенау*, близъ сел. Гогатль, вагенбургъ, съ надлежащимъ прикрытіемъ, а самъ, на слѣдующій день, 20-го Юня утромъ, выступилъ противу Горцевъ налегкѣ съ 7-ю баталіонами, ротою Саперъ, ротою Стрѣлковъ, двумя дружинами Грузинской пѣшей милиціи, 9-ю сотнями конницы и 8-ю горными орудіями. Кромѣ исполненія вышеозначенной воли Государа Императора, я имѣлъ при движеніи этомъ еще и другую цѣль, а именно: чтобы туземцамъ, увлеченнымъ *Шамилемъ* въ горы, доставить съ появленіемъ войскъ случай выйти къ намъ, если они имѣютъ подобное желаніе, и некоторую возможность исполнить это.

По свидѣніямъ, полученнымъ съ разныхъ сторонъ, оказалось, что скопище, занимавшее вершины, простиралось до 2 т. человекъ и что при немъ лично былъ *Шамиль*, помѣщавшійся подѣ нѣкотораго рола навѣсомъ, который мы ясно видѣли. Когда войска наши, двинувшись изъ сел. Анди вверхъ по ручью Гадоръ, стали подниматься на переваль Речель, отдѣляющей Андю отъ Ичкери, передовые посты Горцевъ пытались съ высоты открывать огонь, но безъ всякаго для насъ вреда: а какъ только бывшая въ авангардѣ конница и всѣдъ за нею Грузинская пѣшая милиція, стали взбираться на неприятельскую позицію, Горцы стремглавъ бѣжали, — такъ, что преслѣдуя ихъ на разстояніи около шести верстъ, Кавалерія наша, при всѣхъ усиліяхъ, едва успѣвала настигать хвостъ неприятельскаго арріергарда. Бѣгущіе вынуждены были зажечь свой лагерь, при занятіи коего взяли нами въ плѣнь одинъ Аварецъ, подѣ которымъ убита лошадь, и затѣмъ преслѣдованіе продолжалось по горамъ до самой границы общества Техуцаль.

Какъ неприятель совершенно разсѣялся по разнымъ направленіямъ и не было причины идти далѣе, то я остановился на этомъ мѣстѣ и, переночевавъ, возвратился 21-го Юня въ вагенбургъ при сел. Гогатль двумя колоннами: одною по пути, совершенному наканунѣ, а другою по хребту Азаль, спускаясь въ Анди тою дорогою, по которой *Шамиль* бѣжалъ послѣ дѣла 14-го Юня; неприятеля почти не было видно, только Гребенскіе казаки, снявшіеся послѣдними съ бивуака, имѣли небольшую стычку съ Горцами, изъ коихъ одного убили и захватили шесть лошадей.

Эта усиленная рекогносцировка имѣла полезныя послѣдствія: во 1-хъ, она произвела выгодное для насъ моральное вліяніе на Горцевъ, показавъ имъ еще разъ ихъ Имама, бѣгущаго съ появленіемъ войскъ нашихъ; во 2-хъ, движеніемъ нашимъ мы отвлекали вниманіе неприятеля въ противную сторону отъ того направленія, по которому слѣдуютъ наши продовольственные транспорты; съ этого дня разсѣянные Горцы не осмѣливались уже появляться толпами на окрестныхъ высотахъ Андю, и, наконецъ, въ 3-хъ, рекогносцировка эта доставила намъ возможность видѣть часть края донынѣ почти вовсе не извѣстнаго и исправить топографическія карты, которыя оказались не совсемъ сходными съ натурою. При возвращеніи войскъ въ сел. Гогатль, присоединились къ намъ два выбѣжавшія семейства Черкесцевъ въ числѣ 16-ти душъ обоого пола, которыхъ я имѣю въ виду поселить не подалеку отъ Евгеніевскаго укрѣпленія. Въ то время, какъ войска вытягивались изъ сел. Анди на хребетъ Речель, мы видѣли въ отдаленіи бой, происходившій между *оказією* (*) нашею, которая, въ составѣ шести ротъ и одного орудія, была послана отъ Андійскихъ воротъ за дровами въ сел. Рикюони, и значительною партією Горцевъ. Егеря Житомирскаго полка въ теченіи двухъ часовъ мужественно отражали нападеніе многочисленнаго неприятеля, старавшагося отрѣзать имъ отступленіе и благополучно возвратились въ свой лагерь; при чемъ од-

гiewkami, ciągnęły wzdłuż wzniesłego grzbietu Azał, w obec nas zbierały się w kupy, i dawały ognia jakby na znak zwycięstwa. Dnia 19 go, bandy na tych wyniosłościach nie zmniejszały się, i przeto, mając ciągle na względzie Najwyższą wolę, iżby starać się doścignąć bandy Górali, i jeżeli podobna, rozbić je i rozproszyć, rozkazałem zostawić pod wodzą Jenerała Porucznika *Kluki-von-Klugenau*, pod wsią Andi, bagaże, z należytą zastoną, a sam, na zajutrz, 20-go Czerwca rano, wystąpiłem naprzeciw Góralom w lekkim rynsztunku, z 7 bataljonami, kompaniją saperów, kompaniją strzelców, dwiema drużynami Gruzyskiej pieszej milicyi, 9 secinami konnicy i 8 górno-mi działami. Prócz wypełnienia pomienionej Monarszej woli, miałem w tém poruszeniu inny jeszcze cel, mianowicie, iżby krajowcom, wprowadzonym przez Szamila w góry, podać, za ukazaniem się wojsk naszych sposobność wyjścia ku nam, jeżeliby mieli ten zamiar, tudzież niejaką możność dokonania jego.

Z odebranych z różnych stron wiadomości okazało się, że banda zajmująca wierzchołki, wynosiła do 2,000 ludzi, i że z nią był sam *Szamil*, znajdujący się pod pewnego rodzaju baldachinem, któryśmy wyraźnie widzieli. Kiedy wojska nasze, wyruszywszy ze wsi Andi w górę strumienia Gador, jęły wstępować na przewał Reczal, oddzielający Andę od Iczkery, przednie czaty Góralów usiłowały z wysokości wszech ogień, lecz bez wszelkiej dla nas szkody, a jak tylko konnica przedniej straży, a za nią i Gruzyska piesza milicya, zaczęły wstępować na nieprzyjacielską pozycyę, Górale nagle uciekli — tak, iż ścigając ich na przestrzeni około wiorst sześciu, jazda naszą, przy wszelkich usiłowaniach, ledwo zdołała doścignąć ogon tylniej straży nieprzyjacielskiej. Uciekający zmuszeni byli zapalić swój oboz, przy zajęciu którego, wzięliśmy w niewolę jednego Azarca, pod którym zabito konia, a następnie ściganie szło dalej górami do samej granicy pokolenia Technu-Cał.

Gdy nieprzyjaciel zupełnie poszedł w rozsypkę w rozmaitych kierunkach, i nie było przyczyny iść dalej przeto zatrzymałem się na tém miejscu i przenocowaawszy wróciłem 21 Czerwca do obozu pod wsią Gogatł dwiema kolumnami: jedną drogą przebytą dniami wprzód, a druga po grzbiecie Azał, spuszczaając się do Andi tą drogą, po której *Szamil* uciekł po bitwie 14 Czerwca. Nieprzyjaciela prawie nie było widać, tylko Grebieńscy kozacy, którzy ostatni opuścili biwaki, mieli małą utarczkę z Góralami, w której jednego z nich zabili i zabrali sześć koni.

Ten silny rekonesans miał dobre skutki: 1-ód, wywarł pożyteczny dla nas wpływ moralny na Góralów, ukazawszy im raz jeszcze ich Imama uciekającego za ukazaniem się wojsk naszych; 2-re, poruszeniem naszym odwróciliśmy uwagę nieprzyjaciela w przeciwną stronę temu kierunkowi, w którym dążą nasze transporta żywności; od tego dnia, rozproszeni Górale nie śmieli już ukazywać się kupami na otaczających Andę wysokościach, i, nakoniec 3-cie, rekonesans ten dał nam możność widzieć część kraju, dotąd prawie wcale nieznanego i poprawić topograficzne karty, które okazały się niecałkiem zgodnemi z naturą. Po powrocie wojsk do wsi Gogatł, przyłączyły się do nich dwie zbiegłe rodziny Czerkijewców, złożone z 16 dusz płci obojęd, które zamierzam osiedlić w bliskości warowni Eugenjewskiej. W chwili kiedy wojska nasze wyciągały ze wsi Andi na grzbiet Reczal, widzieliśmy zdaleka bitwę, między naszą *okazyją*, (*) która w sześć kompanij z jednym działem była posłana od wrot Андійskich po drowa do wsi Rikuoni, i znacznym oddziałem Górali. Strzelec Żydomirskiego pólku, w ciągu dwóch godzin, mężnie odpierał napad licznego nieprzyjaciela, usiłującego przeciąć mu odwrót, i szczęśliwie wrócił do swego obozu, przyczem jednak raniono nam ciężko Podporucznika Moskiewskiego pólku gwardyi *Stanisławskiego* i nadto czterech żołnierzy, oraz zabito 4 konie. Szpiegi donieśli potem, że to była banda *Hadzi-Murata*, który dążył na posiłek Iczkierjowcom, po drodze wiodącej nas z Andi do Dargo, lecz gdy ujrzał wojska nasze ciągnące w tym kierunku, osadził

(*) На Кавказѣ называютъ *оказією* отрядъ, прикрывающій какой-либо транспортъ.

*) *Okazyją* nazywa się na Kaukazie oddział, eskortujący jakikolwiek transport.

нако тяжело раненъ у насъ Лейбъ-Гвардія Московскаго полка Подпоручикъ *Станиславскій* и еще 4 вихнихъ чина и убиты 4 лошади. Лазутчики донесли потомъ, что это было скопище *Раджи-Мурама*, пробравшагося на подкрѣпленіе *Ичкеринцевъ* по предстоящему намъ пути изъ *Андіи* въ *Дарго*; но когда онъ увидѣлъ войска наши, потянувшись въ томъ направленіи, то полагал, что уже опоздалъ, *Гаджи-Мурамъ*, послѣ перестрѣлки съ помляутою оказією, скрылся въ ущелья горъ. Такимъ образомъ, и въ этомъ отношеніи, движеніе, сдѣланное 20-го Іюня, было для насъ полезно.

Дабы при выступленіи въ *Дарго* изъ настоящаго лагернаго расположенія вполне обезпечить складочный пунктъ, который я имѣю въ виду учредить здѣсь, приступлено 22-го Іюня къ возведенію на избранномъ близъ селъ *Гогатль* мѣстѣ временнаго укрѣпленія, примѣрно на баталіонъ гарнизона и 4 орудія: работа эта будетъ окончена въ нѣсколько дней. 25-го Іюня, въ высокаторжественный день рожденія Государя Императора, внутри этого укрѣпленія построены были къ парадѣ войска и отслужено молебствіе: въ первый разъ раздались въ сердца горъ, въ *Андіи*, пушечные выстрѣлы, возвыщавшіе и народный праздникъ Русскихъ и безпредѣльную преданность ихъ къ Августѣйшему Монарху. При этомъ торжественномъ случаѣ возложены мною знаки военнаго ордена на вихнихъ чиновъ, особенно отличившихся въ дѣлѣ противъ *Горцевъ* 14-го Іюня при взятіи *Андіи* скихъ заваловъ.

Хотя для подытія большаго по возможности количества сухарей были мною отправлены въ *Евгеніевское* укрѣпленіе всѣ свободныя подъемныя лошади; хотя приказано было войскамъ рассчитывать на личное продовольствіе такъ, чтобы четырехдневнаго количества сухарей стало на шесть, а шестидневнаго на восемь дней, — за все тѣмъ, неизбѣжная медленность при нагрузкѣ черводаровъ и при слѣдованіи ихъ съ крайне-изнуренными лошадьми по труднымъ дорогамъ въ необычайное здѣсь ненастное время, производившее семь сутокъ, равно какъ и другія мѣстныя препятствія были причиною, что запасы съ продовольствіемъ опаздывали, привозил не полную, ожидаемую порцію. Такимъ образомъ вышло, что при большомъ недостаткѣ въ соли, люди оставались трое и даже четверо сутокъ почти безъ хлѣба: въ это время была имъ производима усиленная дача мяса и части Русскаго солдата, я долженъ сказать, что, не взирая на столь существенныя лишенія, при постоянномъ холодной и дождливой погодѣ, войска ни мало не унывали духомъ: они были все тѣ же бодрые люди, которые весело поражали непріятеля 5, 14 и 20 Іюня.

Между тѣмъ, озабочиваясь обезпеченіемъ слѣдованія сюда нашихъ запасовъ, въ особенности въ томъ случаѣ, еслибы *Горцы*, видя временное бездѣйствіе наше, вздумали воспользоваться онымъ, дабы дѣйствовать на линію нашихъ сообщеній — что можно было предполагать и по слышаннымъ въ томъ направленіи выстрѣламъ, — я отправилъ отсюда 25-го Іюня, на встрѣчу ожидаемому большому транспорту, 3 баталіона и два орудія, подъ начальствомъ Генерала-Майора *Викторова*; при этомъ, съ одной стороны сказавши части войска, наиболѣе нуждавшіяся въ хлѣбѣ, скорѣе получить оный, а съ другой — транспортъ, имѣя усиленное прикрытіе, вѣрнѣе достигнетъ своего назначенія. Я ожидаю этого подвоза около 1-го Іюля и тогда, ни мало не медля, приступлю къ дальнѣйшимъ наступательнымъ дѣйствіямъ.

Съ нѣкотораго времени непріятеля почти вовсе не видно: каждую ночь, пользуясь темнотою, подкрадываются хищники къ нашему лагерю, но все оканчивается нѣсколькими выстрѣлами въ передовой дѣли; при отправленіи войска въ аулы за дровами бывають также, но болѣею частію ничтожныя, перестрѣлки; массы же *Горцевъ* пока мѣстѣ нигдѣ не показываются. Изъ доходящихъ до меня свѣдѣній можно заключить, что *Шамилъ* находится въ нѣтъ стѣсненномъ положеніи: онъ располагаетъ частью *Чеченцевъ*. *Салатовцы*, *Ауховцы* и жители *Гумбет* почти не участвуютъ въ его ополченіи, оберегал свои дома. Вообще, кажется, что туземцы, если не вовсе охладѣли къ борьбѣ, которая продолжилась своимъ ходомъ, то по крайней мѣрѣ стали жителями раззореніемъ, то по крайней мѣрѣ стали довольно равнодушны, — такъ, что присутствіе *Ша-*

же сіе спознѣлъ. *Hadzi Murat*, по утѣрцѣ зъ поминиона оказія, скрылъ сіе въ вавозы. Тымъ способомъ, и зъ tego względu порусzenie, dokonane 20 Czerwca, было dla насъ зъ позытciemъ.

Ажебы при wyjściu do *Dargo* z obecnego obozowego rozłożenia, w zupełności zabezpieczyć punkt składowy, który mam zamiar tu ustanowić, przystąpiono 22 Czerwca do wznieśienia na wybranémku temu w bliskości wsi *Gogatl* miejscu czasowej warowni, na jeden batalion garnizonu i 4 działa; robota takowa będzie ukończona w dni kilka. Dnia 25 Czerwca, w radośną rocznicę urodzin N. Cesarza Jęgo Mości, wewnątrz tęg warowni, uszykowane były w poradzie wojska i odprawione nabożeństwo; poraz piérwszy rozległ się w sercu gór, w *Andyi*, grom dział, obwieszczający razem narodowe święto Rosssyan, i nieograniczone ich przywiązanie do Najjaśniejszego Monarchy. Wśród tęg uroczystości włożyłem znaki wojennego orderu na żołnierzy, którzy się szczególnie odznaczyli w bitwie 14 Czerwca, przy zdobyciu *Andyjskich* zawałów.

Lubo dla zabrania ile można największėj ilości sucharów, były przezemnie wysłane do warowni *Eugenjewskiej* wszystkie swobodne pociągowe konie, lubo zalecono było wojskom oszczędzać mające się pod ręką żywności tak, iżby czterodniowej ilości sucharów wystarczyło na sześć, a sześciodniowej na dni osm, — mimo to, nieuchronna zwłoka przy ładowaniu czerwodarów i przy ciągnięciu ich nader znużonymi końmi, po trudnych drogach, w niezwyčajnie tu dżdżyste czasy, trwające siedm pór, równie jak i inne miejscowe przeszkody były przyczyną, że zapasy żywności opóźniały się przywoząc niezupełną, w miarę oczekiwanej, porocyą. Tym sposobem zdarzyło się, że przy wielkim niedostatku soli, ludzie zostawali przez trzy i nawet cztery doby prawie bez chleba; w tym czasie powiększona im była racya mięsa i niek edy naddatkowa porcy a wódki. Ku cz i Rossyjskiego żołnierza mam obowiązek powiedzieć, iż pomimo taki niedostatek, wśród ciągłych chłódów i śloty, wojska bynajmniej nie upadały na duchu; byli to zawsze ci sami rzeźwi ludzie, którzy wesoło porażali nieprzyjaciela, d. 5, 14 i 20 Czerwca.

Tymczasem troszcząc się o bezpieczeństwo dążących tu naszych zapasów, nadewszystko w takim razie, jeżeliby *Górale*, widząc chwilową nieczynność naszą, zamierzili z nięj korzystać, dla działania na linію naszych komunikacyi — co można było wnosić i ze słyszanych w tym kierunku wystrzałów — wysłałem ztad 25 Czerwca, na spotkanie spodziewanego wielkiego transportu, półczwarta bataliona i dwa działa, pod wodzą Jenerała Majora *Wiktrowa*; — przez co, z jednéj strony pominiowane części wojsk, najbardziej potrzebujące chleba, prędzej takowy dostaną, a z drugiej, — transport, mając mocniejszą eskortę, pewniej dojdzie do miejsca swego przeznaczenia. Oczekuję tego dowozu około 1 Lipca, i wtedy niezwłocznie przystąpię do dalszych zaczepnych działań.

Od niejakiego czasu nieprzyjaciel prawie jest niewidzialny; co noey, korzystając z ciemności, napastnicy podkradają się pod nasz obóz, lecz wszystko kończy się na kilku wystrzałach w przodowym łańcuchu czatów; przy posyłaniu wojsk do aulów podrwa, bywają też, lecz powiększėj części nie nieznaające utarczki; massy zaś *Górali* dotąd się nie ukazują nigdzie. Z dochodzących do mnie wiadomości wniesć należy, że *Şamil* znajduje się w nieco przykrém położeniu; rozrządza tylko odległemi góralskimi gminami i częścią *Czeceńców*; *Şatowcy*, *Auchowcy* i mieszkańcy *Gumbetu* prawie nie uczestniczą w jego pospolitem ruszeniu, chroniąc od zniszczenia swe domy. W ogólności zdaje się, że krajowcy, jeżeli nie całkiem ostygli ku walce, która ciągnąc się tak długo zniecierpliwiła ich i grozi im ostateczną zgubą to przynajmniej stali się dla nięj dość obojętni — tak, iż potrzeba koniecznej przytomności *Şamila* i jego żelaznej woli, iżby zmusić ich do postuszeństwa i działania. Dowodem tego jest

миля и его желѣзная воля необходимы, дабы заставить их повиноваться и дѣйствовать. Подтверженіемъ этому можетъ между прочимъ служить и то обстоятельство, что, нѣсколько дней тому назадъ, какъ слышно, пять Наивовъ собрались въ Мехельтѣ съ намѣреніемъ истребить нашъ транспортъ съ продовольствіемъ: они уже видѣли его, заняли выгодную позицію, но, посовѣтовавшись за тѣмъ—разошлись, не выждавъ боя.

На счетъ Шамиля слухи различны: одни говорятъ, что онъ въ Чарбиловскомъ обществѣ, куда бѣжалъ послѣ наступленія нашего 20-го Іюня; другіе подтверждаютъ — и кажется съ большою основательностію,—что онъ перѣхалъ въ Дарго и съ значительнымъ сборищемъ готовится къ упорной оборонѣ въ Ичкеринскомъ лѣсу, который намъ проходить должно будетъ. Послѣдствія покажутъ, которыя изъ этихъ свѣдѣній справедливы; я съ нетерпѣніемъ ожидаю только прибытія крайне необходимаго запаса продовольствія, чтобы вслѣдъ за тѣмъ двинуться въ Дарго.—Между тѣмъ, дабы произведенно во время диверсіею отвлечь, сколько окажется возможнымъ, Чеченцевъ отъ участвованія въ оборонѣ Ичкеринскаго лѣса и облегчить намъ занятіе онаго, приказано мною Начальнику Лѣваго Фланга Кавказской Линіи дѣлать иногда противъ нихъ небольшія демонстраціи для удержанія жителей въ своихъ домахъ, а потомъ, въ свое время, соображался со свѣдѣніями о дѣйствіяхъ нашихъ, произвести движеніе впередъ, примѣрно, въ направленіи къ Маюртуну, на встрѣчу главному дѣйствующему изъ Андій отряду.

Сейчасъ прибылъ сюда изъ Евгеніевскаго укрѣпленія небольшой транспортъ, привезшій продовольствіе на два или три дня; съ нимъ прибыло также 100 штукъ порціоннаго скота и нѣкоторое количество спирта: большаго транспорта съ продовольствіемъ ожидаю я, какъ выше сказано, около 1-го Іюля; для поднятія же въ Кыркахъ значительнаго по возможности количества сухарей, отправляются мною туда всѣ свободныя лошади подъемныя и подвижнаго магазина.

Съ прибывшимъ транспортомъ получилъ я донесеніе Генераль-Лейтенанта Князя *Бебутова*, что онъ, отправившись, 20-го Іюня, подъ прикрытіемъ 3-го баталіона Егерскаго имени Вашего Сіятельства полка, 2-хъ горныхъ орудій и около 2-хъ сотенъ конницы, былъ 21-го числа атакованъ партіями Горцевъ, на маршѣ отъ перевала Буцуръ къ Мичикалу. Толпы непріятеля были весьма значительны и въ продолженіи цѣлаго дня неоднократно и съ упорствомъ нападали преимущественно на арріергардъ, чему много способствовали густой туманъ; но всѣ покушенія были успѣшно отбиваемы храбрыми егерями и при всякомъ ударѣ Горцевъ въ шашки, они встрѣчали наши штыки и дорого платили за дерзость; наконецъ, въ десять часовъ вечера, всѣ войска прибыли на позицію Мичикалъ. Потеря наша въ этомъ дѣлѣ состоитъ изъ 11-ти убитыхъ и 30 раненыхъ нижнихъ чиновъ; непріятель, кромѣ 10-ти тѣлъ, оставленныхъ на мѣстѣ, имѣлъ, по словамъ лазутчиковъ, значительный уронъ.

И з в ѣ с т і я

о дѣйствіяхъ въ Южною Двгестанѣ и на Лезгинской Линіи, съ 24-го Мая по 5-е Іюня.

Пока главные отряды дѣйствующихъ войскъ собирались и потомъ входили въ горы со стороны Внезапной и Черкеевскаго укрѣпленія, отряды: Самурскій, подъ начальствомъ Генераль-Майора Князя *Аргутинскаго-Долгорукова*, и Лезгинскій, подъ командою Генераль-Лейтенанта *Шварца*, начали также свое движеніе, первый изъ Казикумуха, а второй изъ укр. Бѣлоканы. По общему плану, всѣ отряды, собранные въ Сѣверномъ и Южномъ Дагестанѣ и на Лезгинской Линіи, должны были, каждый съ своей стороны, предпринять наступательныя дѣйствія одновременно, 1-го Іюня; но Генераль-Лейтенантъ *Шварцъ*, узнавъ еще 23-го Мая, что непріятель собирается предупредить его движеніе на хребтѣ Маалрасѣ, что могло бы совершенно воспрепятствовать его дѣйствіямъ, поспѣшилъ двинуть впередъ, 25-го числа, первый эшелонъ своего отряда, подъ командою Полковника *Дебу*, съ 6-ю ротами пѣхоты и Грузинскою милиціею. Полковникъ *Дебу*, быстро дошелъ до урочища Акимала и того же числа, послѣ двухъ часовато отдыха, пользуясь темнотою ночи,

между иннами и та обстоятельство, изъ предъ kilku днями, какъ слышало, пяти Наивовъ зebrało się w Mechelcie w zamiarze zniszczenia naszego transportu z żywnością; już byli go widzieli, zajęli wygodną pozycją, lecz potem, naradziwszy się między sobą, rozeszli się niedoczekawszy bitwy.

О Шамилю rozmaite krążą wieści; jedni mówią, iż się znajduje w Czarbiłowskiej gminie, dokąd uciekł po natarciu naszym 20 Czerwca; inni twierdzą, iż się zdaje z większym do prawdy podobieństwem, że przejechał do Dargo, i że znaczną zgrają gotuje się do dzielnego oporu w Jezkeryńskiej puszczy, którą nam trzeba będzie przebywać. Następność pokaże, która z tych pogłosek prawdziwa; ja niecierpliwie czekam tylko przybycia niezbędnego zapasu żywności, iżby natychmiast pociągnąć ku Dargo. Tymczasem, ażeby wcześniej sprawioną dywersją ile można będzie, odciągnąć Czeczeńców od udziału w obronie Jezkeryńskiego lasu i ułatwić nam zajęcie onego, rozkazałem Naczelnikowi lewego skrzydła, iżby czynił kiedy niekiedy przeciw nim pewne demonstracye, dla utrzymania mieszkańców w ich domach, i następnie, w czasie właściwym, stosując się do wiadomości o naszych czynnościach, wykonał poruszenie naprzód, mniej więcej w kierunku ku Majortupu, na spotkanie głównego, w Andyi działającego oddziału.

W tej chwili przybył tu z Eugenjewskiej warowni niewielki transport, przywiozłszy żywności na dni dwa lub trzy; z nim przyszło też sto sztuk bydła na rzeź i pewna ilość spiritusu; wielkiego transportu żywności oczekuję, jak wyżej powiedziałem, około 1 Lipca; dla zabrania zaś w Кыркахъ co największej ilości sucharów, posyłam tam wszystkie swobodne konie pociągowe i z pod ruchomego magazynu.

Razem z przybyłym transportem odebrałem doniesienie od Jenerał-Porucznika *Хігція Бебутова*, że tenże, wyszedłszy 20 Czerwca pod zastoną 3 batalionów półku Strzelców W. X. Mości, 2 górnych dział, i około 2 setki konnicy, był 21 tegoż dnia atakowany przez oddziały Góralów w przechodzie od przevalu Bucur do Miczikału. Zgraje nieprzyjacielskie były nader znaczne, i w ciągu całego dnia niejednokrotnie i upórnie napastowały szczególniej tylną straż naszą, ku czemu wiele pomagały mgły gęste; lecz wszelkie ich pokuszenia były mężnie odpierane przez walecznych strzelców, i przy każdym uderzeniu górali na pałasze, sportykali nasze bagnety i drogo opłacali swoją zuchwałość. Nakoniec, o 10 godzinie wieczorem, wszystkie wojska przybyły na pozycją Miczikał. Strata nasza w tej sprawie wynosi 11 zabitych i 30 rannych żołnierzy; nieprzyjaciel, nie licząc 10 trupów zostawionych na placu, podług doniesień szpiegów, ponosił znaczną stratę.

В і а д о м о щ и

о дѣяніяхъ въ полудниовомъ Дагестанѣ и на линіи Лезгинскій, од 24-го Мая по 5-е Сzerwca.

Podczas kiedy główne oddziały wojska zbierały się i następnie wchodziły w góry ze strony Wniezapnoj i Czerekiejewskiej warowni, oddziały: Samurski, pod Jenerał-Majorem *Хігциемъ Аргутинскимъ Долгорукинымъ*, i Лезгинскій, pod Jenerał-Porucznikiem *Шварцемъ*, zaczęły też swoje poruszenia: pierwszy z Kазикумуха, a drugi z twierdzy Bѣлоканы. Według ogólnego planu, wszystkie oddziały, zebrane w północnym i południowym Дагестаніе i на линіи Лезгинскій, powinny były, każdy ze swей strony, przedsięwzięć zaczepne działania jednocześnie, 1 Czerwca; lecz Jenerał-Porucznik *Шварцъ*, dowiedziawszy się jeszcze 23 Maja, iż nieprzyjaciel gotuje się uprzędzić jego poruszenie na grzbiecie Маалраса, co mogłoby zupełnie wstrzymać jego działania, pośpieszył posunąć naprzód, 25 Maja, pierwszy eszelon swojego oddziału, pod dowództwem Półkownika *Дебу*, z 6 kompanijami piechoty i Gruzyjską milicją. Półkownik *Дебу*, szybko doszedł do uрочища Акимала, i tegoż dnia, po dwugodzinnym odpoczynku, korzystając z ciemności nocnej, ruszył dalej z milicją, pod wodzą Majora Gruzyjskiego półku *Хігція Бебутова*, który spędziwszy z Маалраса stojącą tam w

двинулъ далѣе милицію подъ командою Майора Гру-
инскаго полка Князя *Чавгавадзе*, который, сбивъ
съ Маалраса незначительный караулъ, занялъ этотъ
важный пунктъ. На другой день остальные войска
начали подыматься на Маалрасъ, но по случаю боль-
шого холода и снѣга на хребтѣ, милиція и 2 й бата-
лионъ Эриванскаго Карabinieriскаго полка, съ Полков-
никомъ *Дебу*, спустились внизъ на три версты. Пар-
тия милиционероу, посланная впередъ, захватила од-
ного плѣннаго, который показалъ, что, по распоря-
женію *Даниель-Бека*, бывшего Султана Елисуйска-
го, 2 т. Лезгинъ, отпреленные на помощь *Шамилю*,
воротились съ пути и вмѣстѣ съ другими отъ сосѣд-
ственныхъ обществъ собирались немедленно атаковать
Полковника *Дебу*. Дѣйствительно, въ тотъ же день,
28-го Мая, передовой отрядъ сильно былъ атакованъ
съ двухъ сторонъ значительными силами Горцевъ;
но неприятель былъ отбитъ и прогнанъ при самой
незначительной съ нашей стороны потерѣ; милиція,
подъ командою Князя *Чавгавадзе*, здѣсь, какъ и вез-
дѣ, дѣйствовала отлично. Въ ночь на 29 е число Ге-
нераль-Лейтенантъ *Шварцъ*, узнавъ отъ Полковника
Дебу, что на всѣхъ высотахъ показались большія
парти Лезгинъ, самъ пошелъ на соединеніе къ пере-
дovому отряду, съ дивизиономъ пѣшихъ драгуновъ Ни-
жегородскаго полка, 2-мя ротами Тифлискаго Егер-
скаго и 2-мя единорогами; прибывъ на мѣсто въ во-
семь часовъ утра, онъ засталъ уже довольно жаркую
перестрѣлку; вскорѣ неприятель началъ сильно тѣ-
нить нашу милицію, и велѣлъ за симъ двѣ роты Ти-
флискаго полка и батальонъ Эриванскаго вступили
въ дѣло. Послѣ семи-часоваго боя, неприятель, от-
раженный на всѣхъ пунктахъ, обратился въ бѣгство.
Уронъ съ его стороны былъ значительный и самъ
начальствовавшій надъ Горцами въ этомъ дѣлѣ глав-
ный наибъ, *Маголедъ Анджикуль-Магмудъ-Озлы*,
убитъ. Съ нашей стороны убитъ Тифлискаго Егер-
скаго полка Подпоручикъ *Деменискій*; этотъ храб-
рый офицеръ пал на мѣстѣ подъ кинжалами и быв-
шіе близъ него увѣряютъ, что онъ самъ убилъ пред-
водителя Горцевъ; нижнихъ чиновъ, регулярныхъ и
милиціи, убито 21; ранено: Эриванскаго полка Штабъ-
Капитанъ *Шамиловъ*, Подпоручикъ *Гуриловъ*,
Грузинской милиціи Подпоручикъ *Ивановъ*; нижнихъ
чиновъ ранено 55, контужено и ранено камнями: Эри-
ванскаго Карabinieriскаго полка Иранорщикъ *Викун-
линъ*; Тифлискаго Егерскаго полка Поручикъ *Са-
морочскій* и *Каленецкій*, нижнихъ чиновъ 50. — На
другой день сраженія отрядъ сталъ на позиціи ниже
Маалраса, ожидая прибытія послѣдняго эшелона, что-
бы идти далѣе.

Генераль-Майоръ Князь *Аргутинскій-Долгору-
ковъ*, съ Самурскимъ отрядомъ, состоящимъ изъ 11-ти
батальоновъ и 2 т. милиціи, 1-го Юня прибылъ на ре-
ку Каракойсу. Сдѣлавъ рекогносцировку и найдя, что
отъ проливныхъ дождей переправа была чрезвычайно
затруднительна и почти невозможна, онъ производилъ,
на 2, 3 и 4 числа, разныя демонстраціи, дабы обратить
на этотъ пунктъ сколь можно болѣе непріятельскихъ
силъ и тѣмъ содѣйствовать успѣхамъ главнаго отря-
да въ Сѣверномъ Дагестанѣ, подъ командою Главно-
командующаго; послѣдствія оправдали предположеніе
Князя *Аргутинскаго Долгорукова*, ибо значитель-
ная сила Лезгинъ Средняго и Южнаго Дагестана,
подъ командою *Кибитъ Магола*, спустились къ лѣ-
вому берегу р. Каракойсу и во все это время про-
изводились съ обѣихъ сторонъ безпрестанныя пере-
стрѣлки, какъ пушечная, такъ и ружейная; 5-го Юня
отрядъ *Аргутинскій* безпрестанно показывалъ неприятелю,
что собирается строить мостъ; но намѣреніе его бы-
ло дожидаться куда спадетъ вода, а потомъ, пере-
правившись чрезъ Каракойсу, двинуться по направ-
ленію на Тилитъ; въ эти дни въ Самурскомъ отря-
дѣ: убито нижнихъ чиновъ 3, ранено 18; контужено:
Артиллеріи Подполковникъ *Грамотинъ*, Штабъ-
Капитанъ *Фонъ-Дрейтелъ*, и Подпоручикъ *Яков-
левъ*; нижнихъ чиновъ 3. Благодарярмунымъ и бы-
Аргутинскаго Долгорукова, а совместно съ симъ и
завѣтному отклоненію жителей Дагестана отъ добро-
части приписать малочисленность въ семь году ско-
ни въ Сѣверномъ Дагестанѣ и даже у самого
и набѣговъ, а на береговой Черноморской Линіи не

малѣй лихбѣ стражъ, важный тен пунктъ опановалъ. Наза-
jutrz pozostałe wojska zaczęły wchodzić na Maalras, lecz
z powodu wielkiego zimna i sniegów na a nym grzbiecie
gór, milicya i 2 bataljon Erywańskiego полку карабини-
рów, z Półkownikiem *Debou*, spuścili się w dół na trzy
wiorsty. Oddział milicyi, posłany naprzód, pojmał jed-
nego jeńca, który zeznał, że z rozrządzenia *Daniel-
Beka*, niegdyś Sultana Ełsujskiego, 2,000 Leczginców,
wysłane na pomoc *Szamiłowi*, zwróciły się z drogi, i wraz
z innymi, z gmin otaczających, gotowały się atakować
Półkownika *Debou*. W rzeczy samej, dnia tegoż, 28 Ma-
ja przodowy oddział silnie był atakowany z dwóch stron
przez znaczne siły Góralów: lecz nieprzyjaciel był odparty,
i przepędzony, przy weale nieznacznej stracie z naszej
strony; milicya pod wodzą *Xięcia Czeczewadze*, tu,
jak i wszędzie, działała wybornie. W nocy na 29 Maja,
Generał-Porucznik *Szwarc*, dowiedziawszy się od Półkow-
nika *Debou*, że na wszystkich wysokościach pokazały się
znaczne tłumy Leczginców, sam poszedł na połączenie się
z przodowym oddziałem, z dywizyonom pieszych dragonów
Niżegorodzkiego полку, 2 kompanijami Tyfliskiego strzel-
ców, i dwoma jednorogami. Przybywszy na miejsce o 8 godz.
rano, zastał już dość żwawy ogień ręcznej broni; wkrótce
nieprzyjaciel zaczął silnie nacierać na naszą milicyą, i na-
stępnie dwie kompanije Tyfliskiego полку i bataljon Ery-
wańskiego weszły także w bitwę. Po siedmiogodzinnej
walce, nieprzyjaciel odparty na wszystkich punktach, rzucił
się do ucieczki. Strata z jego strony była znaczna, i sam
dowodzący w tej potrzebie, główny Naib, *Mahommed-
Andzikul-Machmud-Ozly*, zabity. Z naszej strony poległ
Podporucznik Tyfliskiego полку strzelców *Demiński*;
walczący ten oficer padł na miejscu pod kindżałami, i ci, co
blisko niego stali zapewniają, że on to zabił wodza Góra-
łów; żołnierzy regularnych i milicyi zabito nam 21; rani-
eni: Sztabs-kapitan Erywańskiego полку *Sutłow*, podpo-
rucznik *Guramow*, podporucznik Gruzijskiej milicyi *Iwa-
now*, żołnierzy raniono 55; odnieśli kontuzyje i uderzenia
kamieniami: chorąży Erywańskiego полку karabinjerów
Wikulin, Tyfliskiego полку strzelców porucznicy: *Samo-
rocki* i *Kamieniński*, żołnierzy 50 — Nazajutrz po bitwie od-
dział stanął na pozycji poniżej Maalrasa, oczekując przy-
bycia ostatniego eszelonu żeby iść далѣй.

Generał-Major *Xięce Argutiński-Dolgorukow* z Sa-
murskim oddziałem, złożonym z 11 batalionów i 2,000 mi-
licyi, 1 Czerwca przybył nad rzekę Karakojssa. Zrobiw-
szy rekonesans i znajdując, że od ulewnych deszczów prze-
prawa stała się nadzwyczajną trudną, i prawie niepodobną,
przedsiębrał 2, 3 i 4 Czerwca rozmaite demonstracye, ażeby
ściągnąć na ten punkt ile możności więcj sił nieprzyjaciel-
skich i przez to ułatwić czynności głównego oddziału w
północnym Dağestanie, pod wodzą Głównowodzącego.
Skutek odpowiedział przewidzeniom *Xięcia Argutińskie-
go-Dolgorukowa*, albowiem znaczne siły Leczginców śred-
niego i południowego Dağestanu, pod dowództwem *Kibit-
Mahoma*, śpieszyły ku lewemu brzegowi rzeki Karakojssu,
i przez cały ten czas trwał bez przerwy z obu stron ogień
działowy i ręczny. Dnia 5 Czerwca obie strony były w
témże położeniu; *Xięce Argutiński-Dolgorukow*, ciągle
udawał przed nieprzyjacielem, że zamierza budować most,
lecz prawdziwym jego zamiarem było, doczekać się aż
wody spadną, i potem, przeprawiwszy się przez Karakojssu,
pociągnąć ku Tiligli. W ciągu tych dni w Samurskim od-
dziale zabito żołnierzy 3, raniono 18; kontuzyja odnieśli:
Półkownik artylleryi *Gramotin*. Sztabs-Kapitan *von Drei-
teln* i podporucznik *J. kowlew*; żołnierzy 3. Przewo-
nym i szybkim obrotem Generałów *Szwarc* i *Xięcia
Argutińskiego-Dolgorukowa*, a przez to znacznemu odcią-
gnięciu mieszkańców Dağestanu od dobrowolnego zbiera-
nia się naprzeciw głównemu oddziałowi, można w części
przypisać nieliczność w tym roku zgraj w północnym Da-
ğestanie i nawet u samego *Szamiła*.

Na prawém skrzydle Kaukazkiej linii i nad Kuba-
nią w całym tym przeciągu czasu nie zaszło nic nowego i
nie było napadów, na nadbrzeżnej zaś Czarnomorskiej linii

только все было спокойно, но явилось событие совершенно в томъ краѣ новое: изъ племенъ Джигетовъ, наиболее намъ непріязненныхъ, болѣе 120-ти человекъ, имѣя отъ худаго урожая нужду въ продовольствіи, согласились за деньги работать въ укрѣпленіи Св. Духа.

nie tylko wszystko było spokojne, lecz zdarzył się całkiem nowy w tamczym kraju wypadek mianowicie że z племенія najwięcej nam nieprzyjaznego Dżигетовъ, przeszło 120 ludzi, cierpiąc z powodu nieurodzaju niedostatki żywności, zgodziło się pracować za pieniądze około warowni świętego Ducha.

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Франція.

Парижъ, 30 Іюля.

Г. Дюшатель вступилъ въ управленіе министерствомъ внутреннихъ дѣлъ, и сверхъ того онъ будетъ исправлять временно должность Г. Гизо, который отправился въ свою деревню, Валь-Ришерь, въ Нормандіи. Г. Сальванди возвратился въ Парижъ въ совершенномъ здоровьи.

— Въ журналъ *Presse* полагаютъ, что если бы въ Альжиріи употреблено было до 20,000 искусной конницы, то война давно бы кончилась.

— *Quotidienne*, отзываясь насмѣшливо объ Іюльскихъ празднествахъ, сообщаетъ слѣдующую сравнительную вѣдомость положенія Финансовъ во Франціи: Съ 1814 по 1829 реставрація имѣла: а) дохода 15,911,135,625 фр., б) расхода 15,931,408,697 фр., слѣд. недочетъ состоялъ изъ 20,273,072 фр. Съ 1830 по 1845 льготное Іюльское правительство имѣло: а) дохода 16,179,299,523 фр., б) расхода 16,761,401,565 фр.; в) слѣд. недочетъ его составляетъ 582,102,042 фр. „Если бы огромная эта сумма употреблена была на усиленіе могущества Франціи, мы не смѣли бы упрекать правительство; но эгоизмъ и повсемѣстное опустошеніе замѣнили благосостояніе. Стыдъ и позоръ заступили мѣсто славы и народной гордости.“

— Доходы города Парижа будутъ состоять въ 1840 году изъ 47,000,000 фр.

— Французскій инженеръ Брюнель, находящійся теперь въ Англии, изобрѣлъ паровозъ новаго устройства, который будетъ проѣзжать по 50 английскихъ (11 германскихъ) миль въ часъ.

Англія.

Лондонъ, 28 Іюля.

Министръ колоній, лордъ Станлей, принималъ у себя вчера депутатовъ общества, намѣревающагося соединить столичные города Новой-Шотландіи и Канады, посредствомъ желѣзной дороги, проходящей чрезъ Новый-Брауншвейгъ. Общество получило уже разрѣшеніе на постройку означенной дороги.

— Всѣ безъ исключенія англійскіе журналы отзываются съ величайшимъ негодованіемъ объ извѣстномъ поступкѣ французскихъ войскъ въ Дагаръ, упрекая „въ гражданскомъ варварствѣ, варварствѣ умысленномъ“, всю французскую націю, преимущественно же ея войска находившіяся въ Африкѣ. Въ жур. *Times* пишутъ по этому слѣд: „Война въ Африкѣ не есть война, а убійство цѣлыхъ племенъ; она не кончится побѣдою, но развѣ только искорененіемъ Арабовъ. Случившееся въ Дагаръ происшествіе, есть слѣдствіе и ужасное доказательство той системы, на коей основывается владычество Франціи въ Альжирѣ. Полковникъ Пелисье, произведшій оное, заслуживаетъ того, чтобы отечество, и вѣкъ и все человечество, заклеили его печатью позора, которымъ онъ самъ запятналъ свое отечество, свой вѣкъ и все человечество. Война Французовъ въ Африкѣ служитъ школою такихъ людей и дѣяній. Ужасно подумать, какія послѣдствія произошли бы отъ того, если бы образовавшіяся въ ней войска, простирающіяся почти до 100 000 челов., хлынули когда нибудь на Европу! Какими правилами гражданственности или дисциплины можно было бы укротить духъ развѣрнувшихъ солдатъ, лишенныхъ страха Божія и чуждыхъ всякаго состраданія къ человечеству?“ — Въ дальнѣйшемъ продолженіи сей статьи, сей же журналъ, въ немѣлкихъ рѣзкихъ словахъ, осуждаетъ холодность маршала Сульта, съ какою говорилъ онъ объ этомъ предметѣ въ палатѣ перовъ, и воззваніе маршала Бюжо, изданное имъ, послѣ сего происшествія, къ Арабамъ, въ коемъ называетъ оное печальнымъ слѣдствіемъ ихъ возстанія противъ Французовъ и неповиновенія воли Божіей. „Была ли на это воля Божія, — восклицаетъ съ негодованіемъ помннутый журналъ, чтобы войска христіанскаго Монарха, задушили дымомъ въ пещерѣ 300

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Франція.

Парижъ 30 Іюля.

P. Duchatel objął znowu kierunek ministerstwa spraw wewnętrznych i tymczasowie P. Guizot w obowiązku jego zastępować będzie. P. Guizot wyjechał do swego mieszkania letniego Val Richer, położonego w Normandji. P. Salvandy wrócił do Paryża w zupełnym zdrowiu.

— Dziennik *Presse* ma, że gdyby w Algierji użyto 20,000 dobrze wyćwiczonej jazdy, wojna byłaby dawno już ukończona.

— *Quotidienne* rzucając gorzką ironiją na urzędników Lipcowe, umieszcza następujące porównanie stanu finansowego Francji. O 1811 do 1829 miała rest uray: a) dochodu 15 911 135 625 fr., b) rozchodu 15 931 408 697 franków, c) zatem niedoboru 20 273 072 franków. O 1830 do 1845 teni rząd Lipcowy miał: a) dochodu 16 179 299 523 fr., b) rozchodu 16 761 401 565 fr., c) niedoboru 582 102 042 fr. „Gdyby ta ogromna suma użyta była na wzmocnienie potęgi Francji, niebysmy zarzucić nie mieli. Ale egoizm i zniszczenie powszechno zajęły miejsce dobrego bytu. Wstyd i hańba powstały zamiast chwały i dumy narodowej.“

— Dochód miasta Paryża wynosić ma w 1840 roku 47,000 000 fr.

— Inżynier francuzki Brunel, bawiący obecnie w Anglii, wynalazł nową lokomotywę która na godzinę odjeżdżać 50 mil angielskich (11 niemieckich).

Англія.

Лондонъ, 28 Іюля.

Minister osad, Lord Stanley, przyjmował wczoraj deputacyą towarzystwa, które ma zamiar połączyć drogą żelazną, przechodzącą przez Nowy-Brunswik, stolice Nowej Szkocji i Kanady. Towarzystwo to otrzymało już pozwolenie na budowę wspomnianej drogi.

— Wszystkie bez wyjątku dzienniki angielskie, wyrażają się z największym oburzeniem i zgrozą o wiadomym postępku wojsk francuzkich w Doharze, wyciągając z tego zarzut „cywilizowanego barbarzyństwa, barbarzyństwa z rozmysłu i wyrachowania“, który do całego francuzkiego narodu, a zwłaszcza do jego wojska i do wojny w Afryce stosują. Dziennik *Times* mówi w tym względzie: „Wojna w Afryce nie jest wojną, ale rzezią całych plemion; końcem jej nie będzie zwycięstwo, ale chyba wypędzenie Arabów. Wypadek w Doharze jest skutkiem i przyczyną panowania Francuzów w Algierze. Polkownik Pelissier, który go domierzył, godzien jest, aby w obec swojej ojczyzny, swego wieku, i całej ludzkości, napiętnowany był za mienie h-ny, jaką sam przezeń swoją ojczyznę, swój wiek i całą ludzkość okrywa. Ale wojna Francuzów w Afryce, jest szkołą takich ludzi i czynów. Zgroza bywają pomysłę, co by z tego były za skutki, gdyby wyćwiczone w niej wojsko, prawie 100,000 liczące, miało się kiedy wyląć na Europę! W jakich karbach cywilizacji lub barbarzości dałby się zamknąć duch rozbestwionego żołdaka, bez żadnej boji Boga, bez żadnego względu na ludzkość? — W dalszym ciągu tegoż artykułu, *Times*, w niemięlnych dosadnych wyrażach, potępia obojętność Marszałka Soult, z jaką mówił o tém w Izbie Parów, i odezwe Marszałka Bugeaud, którą po tym wypadku wydał do Arabów, wystawiając go w niej jako smutne następstwo powstania ich przeciw Francuzom i opierania się woli Boga. „Była to wola Boga — wola o oburzeniem ów dziennik — aby wojsko chrześcijańskiego Mонарха, utuliło dymem w jaskini 800 muzułmańskich pasterzy? Maż to być dowód miłości i zakłád braterskiego przymeria, z jakimi się Marszałek Bugeaud w odezwie swojej oświadcza? Coż mówić dopiero o usprawiedliwieniu Polkownika Pelissier, które Marszałek Soult w Izbie Parów, a Marszałek Bugeaud w dziennikach algierskich ogłasza? Jedno

мусульманских пастухов? Уже ли это доказательство любви и знака братского союза, именем которых маршал Бюжо отзывается в сказанном воззвании? И что же после сего говорить об оправдании полковника Пеллисе, которое маршал Сульть провозглашает в палате перовъ, а маршал Бюжо объявляет в альжирскихъ журналахъ? Въ одномъ изъ этихъ журналовъ, именно во *France Algerienne*, вотъ какъ толкують объ этомъ: „Можно ли съ этими дикарями (Арабы) обращаться съ кротостію и умѣренностію, какъ это кажется необходимымъ многимъ теперешнимъ филантропамъ? Что дѣлать съ варварскими полчищами, которыя переговорами и поблженію предпочитаютъ постыдную смерть и добровольное страданіе? Подковникъ Пеллисе въ этомъ затруднительномъ, и въ самой даже Африкѣ совершенно новомъ положеніи дѣла, явилъ безпримѣрную терпѣливость (!), которая заслуживаетъ самого лестнаго одобренія, и оно гораздо важнѣе самыхъ блистательныхъ послѣдствій настоящаго обрѣза военныхъ дѣйствій. Пещеръ Уледъ Ряговъ пребудетъ навсегда знаменитою въ африканской арміи.“ — Вотъ слова альжирскихъ журналовъ, — продолжаетъ *Times*, — мы ничего болѣе не хотимъ приводить, для усиленія высказанныхъ нами выше мнѣній.“

29 Июля.

Его Величество Король Нидерландскій возвратилъ въ Субботу вечеромъ съ острова Вайта, куда ѣздилъ для свиданія съ Королевою Викторією. Третьяго дня и вчера Его Величество принималъ членовъ дипломатическаго корпуса и разныхъ знатныхъ лицъ. Слышно, что около 4 го Августа Король отправится въ свои владѣнія.

Его Величество намѣрена пробыть на островѣ Вайтѣ до закрытія засѣданій парламента; въ этотъ день Его Величество прибудетъ въ Лондонъ, а на другой, сѣсть въ Вуличъ на Королевскую яхту, на которой отправится въ Германію.

И С П А Н І Я.

Мадридъ, 22 Июля.

Здѣсь думали вообще, что волненіе въ Каталоніи подавлено въ самомъ зародышѣ; между тѣмъ порженія донесенія извѣщаютъ насъ, что строгія распорядки правительства, возбудили только сильнѣйшее сопротивленіе. 12 го числа, между войсками, выступившими изъ Серверы, Игуалды и Сольсоны, и 700 мятежниками, вооруженными частью охотничьими ружьями, частью же палками, произошла ожесточенная битва, въ коей убитъ Сольсонскій губернаторъ. Наконецъ мятежниковъ разсѣли и взяли у нихъ все, оставивъ живыми. Генераль Конча снова оступилъ въ Террасу. Между тѣмъ, многіе мятежники, пользуясь объявленною амнистією, разошлись по домамъ и положили оружіе. Вслѣдствіе сего, своимъ извѣстіемъ почли прочинуть въ такой мѣрѣ, что мейстера и положили, что Королева оставитъ Барселону 21 го числа, и отправится прямымъ путемъ на Лериду въ Сарагосу, гдѣ будетъ рѣшено, предпринять ли Королева, согласно своему желанію, поѣздку въ Бискайскія провинціи, или нѣтъ.

Изъ Санъ-Себастьяна получены письма, въ которыхъ увидѣно, что 15 го с. м., противъ тамошняго порта видѣли английскую эскадру.

Въ Леридѣ захвачены въ плѣнъ сто человекъ мятежниковъ, въ томъ числѣ предводитель ихъ Агирра и нѣсколько капитановъ.

Т у р ц и я.

Константинополь, 9 Июля.

Французскій посланникъ Г Буркене, на послѣднемъ совѣщаніи съ министромъ иностранныхъ делъ, потребовалъ, чтобы назначенное Маронитамъ Портію вознагражденіе въ 10,000 кошелей, было имъ выдано; сверхъ сего, требовалъ онъ вознагражденія за разрушенныя Друзами, при послѣднихъ смутеніяхъ, к толическіе монастыри, а также строгаго наказанія убійц одного католическаго священника.

Съ ливанскихъ горъ, отъ 24-го Июля, сообщаютъ, что Друзы снова напали на Маронитовъ, и даже убійц нѣсколько изъ нихъ умертвили; сн послѣдніе обра-

зъ этихъ писемъ, *France Algerienne*, такъ сѣ въ томъ взглядѣ вырѣзъ: „Можна зъ теми дзкими людзми, (Арабамн), постѣповаць зъ ладнощю и уміаркованіемъ, якъ сѣ то wielu dzisiejszymъ Filantropomъ выдає? Co począć zъ barbarzyńskimi hordami, które zamiastъ układówъ i chwalebного poddania się, wolą raczѣj haniebną śmierć i добровольно мѣченство? Półkownikъ Pelissier wъ témъ trudnémъ, i wъ samѣj nawet Afryce, całkiemъ nowémъ polożeniu rzeczy, okazałъ bezprzykładną cierpliwość, (!) która na jak naj-większe zasługuє pochwały, i jestъ bezъ porównania sławniejszą odъ najświetniejszychъ skutkówъ dotychczasowego sposobu prowadzenia wojny. Jaskinia Uled Riahów będzie na zawsze sławną wъ armii afrykańskiej.“ — „Oto są słowa dziennikówъ Algierskich, — mówi далѣj *Times*, — ani choemy przytaczać nic więcj, na poparcie poprzednichъ zdańъ naszych.“

Dnia 29 lipca.

Король Нидерландскій вѣроилъ въ Суботѣ вѣчеромъ зъ wyspy Wight, гдѣ odwiedzałъ Королѣвѣ Викторыю. Onegdaj i wczoraj daw. I posłuchanie Ciąła Dyplomatyceumъ i innymъ znakomitymъ osobom. Mowią, że już 4-go Sierpnia odjedzie Monarcha do państwъ swoich.

— Королѣва забави на wyspie Wight aż до dnia odroczenia parlamentu; na ten aktъ uroczysty zjedzie do Londynu, a następnie zarazъ позajutrzъ wsiędzie wъ Woolwich на jachtъ Królewski, którymъ odprawi podróżъ do Niemiec.

И С П А Н І Я.

Мадридъ, 22 липца.

Садзено ту powszechnie, że zaburzenie wъ Katalonii zostało wъ zarodzie swymъ przytlumione; tymczasemъ ostatnie doniesienia, zawiadamiają nasъ, że surowe rozporządzenie rządu тѣмъ zaciętszy tylko wywołały opór. Dnia 12-go, pomiędzy wojskiemъ wysłanémъ zъ Cervery, Igualdy i Solsony, a 700 powstańcami, opatrzonemi po części wъ strzelby myśliwskie, po części wъ kije, przyszło do zaciętej bitwy, wъ której Gubernatorъ Solsony zostałъ zabity. Powstańcówъ rozpedzono nakoniecъ i zabrano imъ tylko 32 jeńcówъ. Jenerałъ Concha opuściłъ znówъ Barcelonę i d. 15 miałъ wъ kroczyć do Tarrassy. Tymczasemъ wielu powstańcówъ, korzystającъ zъ wyroku amnestyi, powróciło do domówъ i brońъ złożyło. Zъ tego powodu uważano spokojnośćъ o tyle zabezpieczoną, że znówъ zmieniono planъ podróży rodziny Królewskiej, i postanowiono, iżъ Королѣва opuści Barcelonę d. 21, wъ celu udania się prostą drogą на Lerydę do Saragossy. Tamъ dopiero ma być rozstrzygniętémъ, czy podróżъ do prowincji Baskijskich, stosownie do życzeńъ Королѣwej, ma nastąpić lubъ nie.

— Otrzymano tu listy zъ St. Sebastian, donoszące, że 15 b. m., widziano naprzeciwko portu eskadrę angielską.

— Wъ prowincyi Lerridzie pojmano stu powstańcówъ; między nimi znajduje się naczelnikъ Aguirre i kilku kapitanówъ.

Т у р ц и я.

Константинополь, 9 липца.

Poselъ francuzki P. Bourqueney, na ostatniejъ konferencyi zъ Ministremъ sprawъ zagranicznychъ, żadałъ, aby przyrzeczone Maronitomъ odъ Porty wynagrodzenie, wъ summie 10,000 kies, zostało imъ wypłacone; nadto domagałъ się wynagrodzenia за zburzone przezъ Druzówъ wъ ostatniejъ walce klaszatory katolickie, orazъ surowego ukarania mordercówъ jednego katolickiego kapłана.

— Donoszą zъ Libanu, d. 24 czerwca, że Druzowie dopuścili się znówъ czynnychъ obelgъ на Maronitachъ, a nawetъ kilku zъ nichъ zamordowali; ostatni udali się ze skargą do

(2)

тились съ жалобою къ французскому консулу въ Бейрутѣ. Друзья постоянно разрушаютъ церкви и жилища христіанъ.

— Изъ подробныхъ донесеній о послѣднемъ пожарѣ въ Смирнѣ, видно, что добычею пламени сдѣлалось десять тысячъ домовъ. Убытки простираются отъ 80 до 100 милліоновъ піастровъ. Первоначально огонь открылся въ винномъ погребѣ, въ греческомъ кварталѣ, и при сильномъ сѣверномъ вѣтрѣ, свирѣпствовалъ въ продолженіе 18-ти часовъ. Весь Армянскій кварталъ, состоявшій изъ 900 домовъ, обращенъ въ пепель. Не мало также пострадалъ и кварталъ франковъ. Каменные церкви не подверглись поврежденію но католическій деревянный монастырь, и заведеніе Братій и Сестеръ христіанскаго ученія, основанныя Лазаристами, для воспитанія дѣтей, сдѣлались добычею пламени. Пожаръ 1840 года былъ гораздо менѣе значителенъ; настоящій пожаръ развѣ можно только сравнить съ бывшимъ въ 1796 году, произведеннымъ мусульманами, кои возстали тогда для истребленія христіанъ и сожженія ихъ домовъ.

Скутари, 30 Іюня.

Безпокойные жители Яковы ходатайствуютъ о прощеніи; вслѣдствіе чего, Сераскиръ назначилъ условія: 1) чтобы окончательно, а не временно, какъ бывало, они положили оружіе; 2) чтобы потчинились рекрутскому набору; 3) чтобы повиновались всѣмъ могущимъ послѣдовать впредь, постановленіямъ Порты, и 4) чтобы въ случаѣ согласія на сіи условія, представили заложниковъ и взаимную поруку. Такъ какъ горцы не захотѣли согласиться на сіи условія, то иррегулярныя турецкія войска, 22-го Іюня выступили изъ Скутари въ походъ, къ коимъ присоединятся еще отряды изъ Мириды, Мельграна и Теторы. Между тѣмъ мятежники вывезли семейства свои и стада въ равнины окруженныя недоступными скалами горъ Беллая, сами же образовали незначительныя отряды, для преслѣдованія со всѣхъ сторонъ непріятельскихъ войскъ. Вслѣдствіе сего, Скордрийскій паша, Османъ, получилъ предписаніе Сераскира, выслать изъ 4-хъ округовъ 3,000 человекъ, съ цѣлю преградить имъ отступленіе. Повелѣніе сіе, какъ слышно, приведено уже въ исполненіе; но такъ какъ сообщенія съ Яковою затруднительны, а Сераскиръ никому не дозволяетъ писать оттуда, то въ извѣстія о тамошнихъ событіяхъ невѣрны и часто ложны. Говорятъ однакоже, что Яковійцы оказали сильное сопротивленіе иррегулярнымъ войскамъ; ибо въ то время, когда дѣло сіе считали конченнымъ, получено снова требованіе о присылкѣ подкрѣпленій. Скордрийцы, замѣтивъ съ своей стороны, что Сераскиръ, не смотря на свой корпусъ въ 35,000 человекъ, требуетъ отъ ихъ пашалыка новыхъ подкрѣпленій, становятся часъ отъ часу дерзновеннѣе.

Съ турецкихъ границъ, 12 Іюля.

Объ экспедиціи Султанской арміи противъ Яковы ничего достовѣрнаго неслышно. Поговариваютъ, что иррегулярныя турецкія войска понесли поражение. 3-го Іюня, къ албанскому берегу пристала турецкая эскадра, состоящая изъ двухъ браговъ и двухъ военныхъ судовъ меньшаго размѣра.

ЛА ПЛАТА.

Buenos-Ayresъ, 16 Мая.

Изъ Монтевидео пишутъ отъ 9-го Мая, что президентъ Розасъ, 8 числа, т. е. въ тотъ самый день, какъ принималъ вновь назначеннаго англійскаго посланника г-на Оуслея, далъ предписаніе генераламъ Броуну и Орибе открыть огонь по Монтевидео. Броунъ не исполнилъ сего предписанія, а Орибе 6 числа, въ продолженіи шести часовъ, стрѣлялъ въ городъ, пока начальникъ англійскаго флота не объявилъ ему, что если не прекратитъ огня, то онъ приметъ дѣятельныя мѣры къ оборонѣ своихъ соотечественниковъ. Г. Оуслей имѣлъ продолжительную аудіенцію съ адмираломъ Лене и постоянно велъ переписку съ Монтевидео.

Консула французскаго въ Бејруціе. Друзья нисзега сдѣлали коѣію і домы Хрѣсціан.

— Подлуг сшегѣголовыхъ доіесіен о оіатнмъ поіарѣ Смырны, дшеісѣ тысѣцы домѣ стлы сѣ паствъ плѣіені. Сшегѣ облісзая на 80 до 100 мліонѣв піастровъ. Оіанъ выбухнулъ напрудъ въ сшыноуіні, въ дшеіеніе грекѣіеі. і роздыманы сілымъ вшатремъ пѣіоооыымъ сшегылъ сѣ гвалтовнѣе преез сале 18 годшы. Сала дшеіеніа орміанска, сшегѣ даяса сѣ з преешлѣ 900 домѣв, Іеіы въ попіеле. Дшеіеніа Франковъ не мало такіе усіерпіала. Коѣію і муроване не зосталы усшегѣзѣне; але класшор католіскаі, з дрзева збудованы, і інсшшута Брасі і Сшоітр Наукаі хрѣсціанскаіеі, залѣзѣне преез Лазарыітовъ дла вычшованія дшеіеі, стлы сѣ паствъ плѣіені. Поіар въ р. 1840 далеко былъ мнѣісшы; тереіенісшы порѣвнѣсшы тшыко мѣізуа з поіаремъ въ року 1796, всшегѣтымъ умыіслнѣе преез Музуіманѣв, кѣіоршы з орѣіемъ въ рѣіу повсталы былі дла вытѣіпенія Хрѣсціан і спаленія ихъ домѣв.

Скутари, 30 сшегѣвца.

Гды бунтовнѣсшы мѣісшыканы Яковы, допросзашы сѣе преезбаченія, С-ріаскер поіозылъ за варункъ: 1) абы оіатнѣсшы, не заіе, якъ доіадъ, тшысашовнѣе, брѣіеі злоіылі; 2) абы сѣе поідалы конскрыпсѣі воісшоуѣі; 3) абы улѣігалы всшегкімъ од Порты выдѣі сѣе мѣігачымъ новымъ розпзашеніемъ, і 4) абы въ раше прееіскаіа тшыхъ варункѣв, сшегѣдлывы залклатнѣіковъ і достатѣсшыа рѣіоісшыіе. Гды Гѣрале не рѣсшые вырусшылы зѣіѣвъ въ поіе д. 22 сшегѣвца з Скутары, Міріды, Мелгран і Теторы. Тшысашемъ повсшашыіе, упрѣвдывшы swe родшыны і трзѣды въ іоіоооіе неіоіеісшыіе мѣісшыамаі дѣіны гѣр оіоісшыіа Bellajo, поідеіілі сѣе самы на малѣ оіоісшыа, въ сшегѣ напаштованія зевсшад воісшоуѣіеі прееіскаісшыіхъ. Въ сшегѣ тѣе, Османъ, Басша Сшегѣрыіскаі, оірзымалъ од С-ріаскераша розказъ поіеі нѣа 3,000 луды з 4-хъ поіоіоіѣв, въ сшегѣ уіерзненія на Гѣрале з т. Іу. Розказъ тѣе, якъ сшысашъ, зосталъ жуі вычшованъ; але поіеіѣвъіеі поіоіоісшыа сшегѣ Яковуа сѣе тшыіе, а С-ріаскераше не поіоіоісшыа нѣіоіу поісашъ зтамшад лштовъ, всшегкіе прееіоіоісшыа оіоісшыа оіоісшыа тѣеісшыахъ выіадкѣхъ сѣе неіѣвнѣе і сшегѣіоіоісшыа фальсшыѣ. Глозшад жеіунакъ, іізъ Яковшане дшеісшыа сшегѣіоіоісшыа опѣр воісшоуѣіеі неіерегуларнѣе; бо гды жуі тѣе сшегѣіоіоісшыа уіерзано тшы за уіоіоісшыа, наіеісшыа поіоіоісшыа вевзванія о наіеісшыа поіоіоісшыа. Сшегѣрыіане з сшегѣіоіоісшыа, вшегѣіоіоісшыа, же С-ріаскераше, поіоіоіоі sweго корпсшу, лшегѣіоіоісшыа 35,000 луды, новыхъ з іеіхъ басзалыку поірзѣіеі поіоіоісшыа, сшегѣіоіоісшыа сшегѣіоіоісшыа зучвалсшыіе.

Од границы турецкаіеі, 12 Іюля.

О выіравнѣіеі арміі Суітанскаіеі до Яковы не сшысашъ нѣе поіеісшыа. Моіоіа, же неіерегуларнѣе воісшоуѣіеі турецкаіеі поіоісшыа клѣсшыіе. Дла 30 сшегѣвца прееіыла на брзегѣі Албаніаі ескадра турецка, злоіоіа з двѣіхъ брыгѣіѣв і двѣіхъ малыхъ ікрѣіѣіѣв.

СТАНЫ ЛА - ПЛАТА.

Buenos-Ayresъ, 16 мая.

Доіоіоісшыа сшегѣіоіоісшыа з лштовъ поісашыхъ з Монтевідео 9 мая, же Розасъ 8-го, то іеіеі тѣе сшегѣіоіоісшыа дшеіа, въ кѣіорымъ прееіымалъ ново мшанованѣеі Поісша англійскаго, Р. Горре Оуслея, выіадъ розказъ Іенералѣмъ Броуну і Орибе розпееіаіеі оіоісшыа до Монтевідео. Броунъ не выіѣіпнл тѣеіоіоісшыа, але Орибе д. 9 преез сшегѣіоіоісшыа гшзрѣіа до мшаста, поіоіаіоіоісшыа доіоісшыа флоты англійскаіеі не оіоісшыа сшегѣіоіоісшыа, же жеіеілі не всшырзема оіоісшыа, прееісшыа сшегѣіоіоісшыа сшегѣіоіоісшыа доіоісшыа оіоісшыа оіоісшыа. Р. Оуслея мшад длуіау нараіеі доіоісшыа оіоісшыа Ланѣі, і сшегѣіоіоісшыа кѣіоррѣіоіоісшыа з мшастѣмъ Монтевідео.